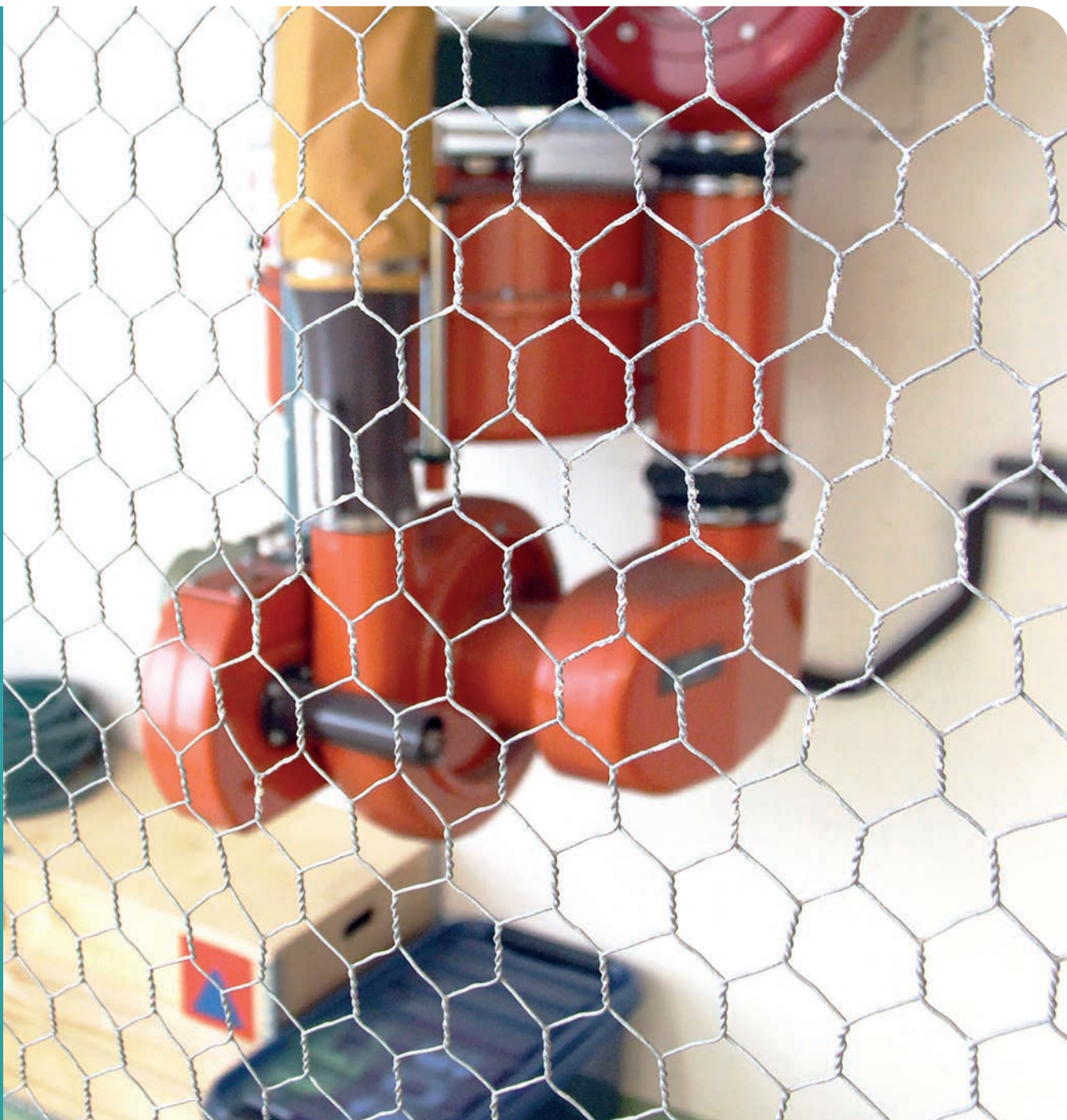

Väestönsuojan huolto ja käyttö

Opas väestönsuojan haltijalle

Väestönsuojan huolto ja käyttö

Tutustu Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön muuhun opastarjontaan verkkokaupassa, osoitteessa verkkokauppa.spek.fi. Koulutuksista saat lisätietoa osoitteesta <https://koulutus.spek.fi>.

Teksti: Matti Virpiaro, Marjatta Virtanen, tarkastanut Karim Peltonen

Kuvat: Juha Hassila (s. 13), Nina Sandell (kansi), Jyrki Vesa (s. 23)

Ulkoasu ja taitto: Terhi Kannisto

Kopiontirajoitus:

Tämän painotuotteen kopioiminen on tekijänoikeuslain (404/61) mukaisesti kielletty lukuun ottamatta Suomen valtion ja Kopiosto ry:n tekemässä sopimuksessa tarkemmin määriteltäviä osittaisia kopiointia opetustarkoituksiin. Teoksen muunlainen kopiointi tai tallentaminen digitaaliseen muotoon on ehdottomasti kielletty.

13. painos 2022

ISBN 978-951-797-472-1

Paino: Savion Kirjapaino Oy, Kerava 2022

Julkaisija:

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK
Ratamestarinkatu 11, 00520 Helsinki
Puhelin 09 476 112, faksi 09 4761 1400
spekinfo@spek.fi
www.spek.fi

Sisältö

Lukijalle	4
1 Suojautumisvalmiuden ylläpito	5
Väestönsuoja vaatii huoltoa	5
Rakennuksessa tarvittavat muut turvallisuusjärjestelyt	5
Suojan hoito	5
Koulutus	7
Väestönsuojat Suomessa	7
Pommisuojusta nykyaikaiseksi väestönsuojaksi	8
Vanhan suojan kunnostaminen	8
Miltä väestönsuoja suojaa?	9
Esimerkkejä suojien suojauskyvystä	9
Väestönsuojan käyttö normaalioloissa	10
Suojan laittaminen käyttökuntoon	10
Milloin väestönsuojaan suojaudutaan?	11
Yleinen vaaramerkki ja sisälle suojautuminen	11
Ilmanvaihdon hätäpysäytys	13
2 Väestönsuojan kunnossapito	14
Suojan vuosihuolto	14
Ilmanvaihto	14
Muut tilat ja laitteet	19
Tarkastus	24
3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen	25
Suojan käyttökuntoon laitto	25
Suojan kalustaminen ja välineiden hankinta	26
Miten ja milloin suojaan mennään?	26
Ilmanvaihtolaitteiston käyttö	28
Suojassa olon järjestäminen	31
Suojan huolto suojautumisen jälkeen	34

Lukijalle

Väestöä voidaan suojata sotilaallisia uhkia vastaan monin eri keinoin, mutta väestönsuojilla on edelleen keskeinen merkitys suomalaisen yhteiskunnan väestönsuojelujärjestelyissä. Suojat muodostavat järjestelmän rakenteellisen osan, jonka tavoitteena on antaa suojaa siellä, missä ihmiset normaalistikin liikkuvat, käyvät töissä ja asuvat. Väestönsuojat on rakennettu sotilaallisia uhkia vastaan ja ne suojaavat paineelta, sirpaleilta, radioaktiiviselta säteilyltä sekä myrkyllisiltä kaasuilta.

Jos kiinteistössänne on väestönsuoja valmiina, suojautumisen perusedellytys on kohdallanne kunnossa. Etuoikeutenne on oma, tuttu, lähellä oleva suojapaikka hätätilanteen varalta. Kiinteistön vastuulla on pitää huolta, että väestönsuojaa varmasti pystytään käyttämään hätätilanteessa.

1 Suojautumisvalmiuden ylläpito

Väestönsuoja vaatii huoltoa

Hyväkään väestönsuoja ei pysy kunnossa ilman säännöllistä laitteiden huoltoa. Väestönsuoja ei välttämättä ole heti valmiina käyttöön. Vaaran uhatessa suoja kunnostetaan käyttökuntoon talonväen voimin. Talossa olevat ihmiset tarvitsevat opastusta, apua ja esimerkkiä paikan päällä toimiakseen oikein ja viipymättä. Hyvä käytäntö on kouluttaa väestönsuojalle vastuuhenkilö. Jos vapaaehtoisia ei tähän tehtävään löydy, jää hoidon järjestäminen kiinteistön omistajan tai haltijan vastuulle.

Rakennuksessa tarvittavat muut turvallisuusjärjestelyt

Onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja varautuminen erilaisiin vaaratilanteisiin on huomioitava niin työelämässä kuin kotiloissakin. Työpaikalla ja taloyhtiössä, johon kuuluu vähintään kolme asuinhuoneistoa, on laadittava **pelastussuunnitelma**. Velvoite perustuu lakiin ja koskee kiinteistöä riippumatta siitä, onko siinä väestönsuojaa vai ei. Lisätietoja kiinteistön turvallisuudesta saat esimerkiksi seuraavista Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön materiaaleista:

- Talon turvaopas
- Väestönsuojan tarkastaminen -DVD
- Kerrostalon paloturvallisuus -opas.

Väestönsuojasta on huolehdittu hyvin, kun

- väestönsuojan hoito on vastuutettu
- väestönsuoja laitteineen huolletaan säännöllisesti
- väestönsuojassa on tarpeellinen varustus
- väestönsuoja osataan ja kyetään tarvittaessa laittamaan käyttökuntoon 72 tunnin kuluessa
- väestönsuojassa on suojan käyttö- ja huolto-ohjeet, suojan piirustukset sekä tarkastuspöytäkirjat
- kiinteistön pelastussuunnitelmassa on suunnitelma väestönsuojan tyhjentämisestä, käyttöön-otosta ja varustamisesta.

Varautuminen vaaratilanteisiin kiinteistössä on kunnossa, kun

- pelastussuunnitelma on laadittu vaaratilanteiden ehkäisemiseksi ja niiden varalle
- kiinteistössä asuville ja työskenteleville on tiedotettu, miten erilaisissa vaaratilanteissa menettellään.

Suojan hoito

Jokaisen väestönsuojan huolto on järjestettävä. Hyvä käytäntö on perehdyttää tehtävään sopiva talon asukas tai työpaikalla työntekijä. Väestönsuojan hoidosta vastaavan henkilön (esimerkiksi suojan hoitaja) ei itse tarvitse hallita kaikkea suojan laitteiden tekniikkaa. Huoltotoimissa saa apua kiinteistön huoltoyhtiöltä ja suojauduttaessa muilta kiinteistössä asuivilta tai työskenteleviltä. Väestönsuojan hoidosta vastaava toimii normaalioloissa aina vapaaehtois pohjalta. Tehtävään ei normaalioloissa voida määrätä ketään.

1 Suojautumisvalmiuden ylläpito

Täydennä

Väestönsuoja 1 sijainti: _____

- Suojan hoitaja: _____
- Suojan hoitajan yhteystiedot: _____

- Suojan hoitajan koulutus: _____

Väestönsuoja 2 sijainti: _____

- Suojan hoitaja: _____
- Suojan hoitajan yhteystiedot: _____

- Suojan hoitajan koulutus: _____

Väestönsuoja 3 sijainti: _____

- Suojan hoitaja: _____
- Suojan hoitajan yhteystiedot: _____

- Suojan hoitajan koulutus: _____

Koulutus

Kiinteistön väestönsuojelutehtäviin nimetyt ja heidän yhteystietonsa ilmoitetaan asukkaille ja työntekijöille. Väestönsuojan hoitoon ja käyttöön on oma koulutuksensa. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön tuottama koulutus antaa valmiudet suojan omatoimiseen tarkastukseen, vuosihuoltoon sekä perustiedot suojan käytöstä ja käyttökuntoon laitosta. Koulutusta järjestävät alueelliset pelastusliitot. Omatoimista varautumista tukevaa ohjausta ja neuvontaa antavat pelastuslaitokset.

Lisätietoa:

- www.spek.fi

Täydennä

Pelastusliiton yhteystiedot: _____

Pelastuslaitoksen yhteystiedot: _____

Väestönsuojat Suomessa

Suomessa on tällä hetkellä reilut 40 000 väestönsuojaa, joissa on lähes neljä miljoonaa väestönsuojapaikkaa. Pääosa suojista (n. 85 %) on asuin- ja liikekiinteistöjen yhteydessä olevia yksityisiä, talokoh-
taisia teräsbetonisuoja. Nykymuotoisia väestönsuoja on rakennettu Suomeen vuodesta 1958 alkaen. Vuosina 1958–1991 suojia rakennettiin vain niin sanottuihin suojelukohdekuntiin eli hallinnon, liikenteen ja teollisuuden keskuksiin, joilla arveltiin olevan suurempaa sotilaallista merkitystä. Vuodesta 1991 alkaen suojia on rakennettu koko maahan kaikkiin rakennuksiin, joiden pinta-ala on yli 600 m².

Vuodesta 2011 suojia vaaditaan uuteen asuinrakennukseen, jos rakennuksen tai samalla rakennuspaikalla sijaitsevan rakennusryhmän kerrosala ylittää 1 200 m². Teollisuus-, liike- ja kokoontumisrakennusten osalta raja on 1 500 m².

Rakennuksen omistaja maksaa itse suojapaikan, kuten muutkin rakentamiskustannukset. Kaikkien valmiina olevien suojien yhteenlaskettu rahallinen arvo on noin 1,7 miljardia euroa. On tärkeää huolehtia, että tämä turvallisuussijoitus pelastaa tarpeen tullen ihmishenkiä.

Yhtä henkilöä kohti varsinaista suojatilaa varataan 0,75 m². Vanhemmissa suojissa suojatilaa oli 0,6 m² henkilöä kohti. Suojien käyttökokeissa on todettu, että tällä mitoituksella täyteen miehitetyssä suojassa on pidemmän päälle liian ahdasta. Pidemmän suojautumisen aikana tilaa tarvittaisiin vähintään noin 1 m² henkilöä kohti. Tällöin joudutaan kunnostamaan jaloittelutilaa esimerkiksi kellarikäytäviltä. Kun aikaisemmin lähtökohtana oli noin viikon mittainen suojautumisaika, käytetään nykyisin lähtökohtana maksimissaan 72 tunnin yhtäjaksoista suojautumisaikaa.

1 Suojautumisvalmiuden ylläpito

Pommisuojusta nykyaikaiseksi väestönsuojaksi

Suojat on rakennettu oman aikansa vaaroja vastaan, ja suojien rakentamista sääteleviä määräyksiä on muutettu vuosien varrella. Niinpä nykyisin on olemassa suojaustasoltaan erilaisia suojia vanhanajan pommisuojusta nykyaikaisiin väestönsuojoihin.

Eri aikoina rakennetut suojat ovat erilaisia

Suojia on rakennettu vuodesta 1938 lähtien. Ensimmäiset suojat olivat oikeastaan vain vahvistettuja kellareita. Suojan rakentaminen uudisrakennukseen tuli pakolliseksi 1950-luvun loppupuolella. Näissä suojissa (suojatyyppi M 54) ei ole ilmanvaihtolaitteita, joten niissä voi suojautua vain sen aikaa, kun ilmaa riittää.

Vuodesta 1959 lähtien suojat jaettiin A-, B- ja C-luokkiin (suojatyyppi C 59), joista A on suurin ja vahvin. Suojissa on käsikäyttöinen suojapuhallin ja hiekkasuodatin.

Vuoden 1963 määräys edellytti, että suojat (suojatyyppi C 63) oli varustettava lisäksi myrkkyykaasut suodattavalla aktiivihiilierityssuodattimella. Suojiin tulivat myös käymälät, varavesisäiliöt sekä antenni- ja puhelinliitäntärasiat.

Vuodesta 1971 suojat on ryhmitelty S1, S3 ja S6-luokkiin. Näissä ilmanvaihtolaitteisto on aiempaa kehittyneempi ja sulkuhuone korvattu sulkuteltalla. Jako luokkiin on tehty sen mukaan, monenko ilmakehän paineiskun suoja kestää. Vuonna 1990 tuli lisäksi K-luokan suoja, jonka rakenteet ovat S-luokan suojia kevyemmät.

Vanhan suojan kunnostaminen

Vanhimmissa suojissa puuttuvat ilmanvaihtolaitteet tai niissä ei ole erityissuodatinta, jolloin suoja ei suoja myrkyllisiltä aineilta. Laskeumatilanteessa tiivistyksellä on suuri merkitys, jotta säteilevät hiukkaset eivät pääse suojaan. Ennen vuotta 1963 rakennettu suoja on mahdollista ja suositeltavaa kunnostaa nykyaikaisten suojan veroiseksi seuraavin toimenpitein:

- asenna nykyaikainen talosuojan ilmanvaihtolaitteisto
- tarkista ovien ja luukkujen kunto ja tiivistä tarvittaessa
- asenna riittävästi ylipaineventtiilejä
- varusta suoja sulkuteltalla, jos sulkuhuonetta ei ole
- asenna valmiiksi kytketty puhelinpistoke ja antennirasia. Kiinteä puhelinliittymä voidaan korvata rakennuksen ullakolle tai ulkoseinään noin 5 metrin korkeudelle asennettavalla yleisen matkapuhelinverkon laajakaista-antennilla.
- hanki varavesisäiliöt ja kuivakäymäläastiat
- varusta vesipiste letkulla
- järjestä jätehuolto.

Väestönsuojan laitevalmistajat tarjoavat suojan kunnostuspalveluja.

Täydennä

Suojan rakentamivuosi: _____

Suojaluokka: _____

Arvio suojan kunnostustarpeesta: _____

Miltä väestönsuoja suojaa?

Nykyaikainen väestönsuoja suojaa ammusten, pommien ja niiden sirpaleiden sekä polttotaistelua-
iden vaikutuksilta, rakennussortumilta, radioaktiiviselta säteilyltä, kemiallisilta aseilta ja myrkyllisiltä
aineilta. Vain kunnossa oleva väestönsuoja suojaa tältä kaikelta!

Väestönsuoja rakennetaan vahvaksi teräsbetonista tai louhitaan kallioon. Kaikki uudet suojat va-
rustetaan yhtä tehokkailla ilmanvaihto- ja suodatinlaitteilla.

Suuremmat suojat rakennetaan pieniä vahvemmissä. Kevyen suojan (K-luokka) ja varsinaisten suo-
jien (S1-, S3- ja S6-luokat) suojauskyky eroaa lähinnä rakenteiden kuormituksen kestossa. S6-luokan
suoja on kalliosuoja. S1-, S3- ja K-luokan suojat voidaan tehdä teräsbetonista tai 4 mm teräksestä, tai
ne voivat olla kalliosuojia.

Esimerkkejä suojien suojauskyvystä

Säteily

K-luokan suoja vaimentaa säteilyn vähintään 1/40 osaan ulkona vallitsevasta säteilyn määrästä. S1-
luokan suoja vaimentaa säteilyn 1/100 osaan ulkona vallitsevasta säteilyn määrästä.

Rakennussortumat

S1-luokan suoja suojaa kaikilta rakennussortumilta. K-luokan suoja kestää noin viisikerroksisen raken-
nuksen sortumisen.

Pommin täysosuma

Useimmat suojat eivät kestä pommin täysosumaa, mutta kestävät jo muutaman metrin päässä räjäh-
tävän pommin vaikutukset. Esimerkiksi K- ja S1-luokan suojat eivät kestä miinapommin täysosumaa.
S1-luokan suoja kestää 10–15 metrin etäisyydellä räjähtävän 500 kilon miinapommin paine- ja sirpale-
vaikutuksen sekä 100 kilotonnin ydinräjähteen painevaikutukset noin 1,5 km etäisyydellä.

1 Suojautumisvalmiuden ylläpito

Väestönsuojan käyttö normaalioloissa

Suojaa ei kannata pitää normaalioloissa käyttämättömänä. Sitä voi käyttää monenlaisiin tarkoituksiin: kuntosalina, kerhotilana, bändien harjoitustilana, kuivaushuoneena, toimistona, sosiaalitilana jne. Sallittua on kaikki käyttö, joka ei pilaa suojaa ja joka mahdollistaa suojan käyttöönoton 72 tunnissa.

Suojaan saa tehdä normaaliolojen käytön vaatimia kevyitä rakennelmia. On hyvä, jos niistä on hyötyä myös suojauduttaessa. Esimerkiksi hyllyt voi tehdä sellaisiksi, että niistä saa helposti kerros-sängyt.

Suojan normaaliolojen käytössä on syytä huolehtia siitä, että suojan laitteiston huolto ja tarkastus on mahdollista. Tämä edellyttää esteetöntä pääsyä esimerkiksi ilmanvaihtolaitteelle. Jos suoja on varastokäytössä, on suositeltavaa ohjeistaa varastojen haltijat asianmukaisesti. Tarvittaessa kiinteistön omistajan edustajalla tai suojan tarkastajalla on oikeus päästä tarvittaviin laitteistoihin käsiksi.

Suojan laittaminen käyttökuntoon

Kiinteistön pelastusuunnitelmaan on suositeltavaa sisällyttää suunnitelma siitä, miten suoja saadaan käyttökuntoon 72 tunnissa. Mihin suojaan varastoidut tavarat viedään, tarvitaanko rakentamis-, purkamis- tai asennustöitä, kuka työt tekee, mistä saadaan tarvittavat työkalut jne.

Täydennä

Suunnitelma suojan laittamiseksi käyttökuntoon:

Suojan normaaliajan käytössä ota huomioon seuraavat asiat:

- ylimääräiset tavarat, kalustot, väliseinät, lämmön siirtymistä estävät seinäverhoukset ja muut normaaliolojen rakenteet voi poistaa helposti, saatavilla olevilla työkaluilla
- normaaliolojen käyttöä varten tehdyt rakenteet eivät häiritse suojan tarkastuksia ja tiiviyskokeen tekemistä
- suojaa ilmanvaihtolaitteisto, irrotettava sulkutelta ja muut suojan laitteet ja varusteet lukittavalla häkillä
- älä käytä suojaa kovin raskaaseen varastointiin
- älä varastoi suojaan palavia nesteitä, nestekaasua, räjähdystarvikkeita tai tarpeetonta syttyvää tavaraa
- älä varastoi suojaan tavaraa, josta voi jäädä vaikeasti poistettavaa likaa tai hajua
- älä käytä tai irrota paikaltaan suojan ilmanvaihtolaitteistoja
- älä tee reikiä seiniin, kattoon tai lattiaan
- savunpoisto on suunniteltava ennakkoon siten, että siitä voidaan huolehtia tarvittaessa mahdollisimman tehokkaasti.

Milloin väestönsuojaan suojaudutaan?

Vaaran laadusta riippuu, suojaudutaanko tavallisiin sisätiloihin vai väestönsuojaan. Väestönsuojat on rakennettu lähinnä sodan ja siihen verrattavien poikkeusolojen varalta. Laki ei vaadi pitämään suojia jatkuvasti käyttövalmiina. Riittää, että suojan saa käyttökuntoon 72 tunnissa. Suojautumiskäskyn antaa aina viranomainen.

Normaalioloissa yllättävältä säteily- tai kaasuvaaralta suojaudutaan ensisijaisesti sisätiloihin. Yllättävän kaasuvaaran aikana on erityisesti syytä välttää kellaritiloja. Useat teollisuuskaasut nimittäin painautuvat alas, jolloin on turvallisempaa pysytellä ylemmissä kerroksissa.

Säteilyonnettomuudessa ei käytetä talon väestönsuojaa. Viranomaiset ilmoittavat erikseen, jos säteilyvoimakkuuden odotetaan kohoavan niin korkeaksi, että väestönsuojaa tarvitaan.

Yleinen vaaramerkki ja sisälle suojautuminen

Yleinen vaaramerkki annetaan, jos uhkaa vaara, jolta väestön on suojauduttava nopeasti. Normaaliolojen yleinen vaaramerkki kehottaa suojautumaan sisälle.

Poikkeusoloissa yleinen vaaramerkki on kehoitus välittömästi suojautua väestönsuojaan.

Kiinteistön vastuulla on huolehtia, että asukkaat ja työntekijät tietävät, kuinka yleisen vaaramerkin jälkeen toimitaan.

1 Suojautumisvalmiuden ylläpito

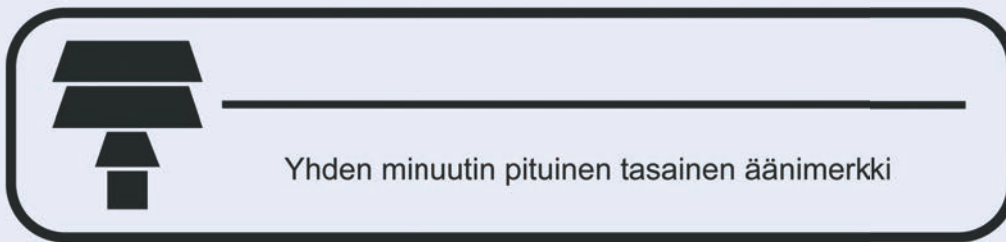
.....

Yleinen vaaramerkki

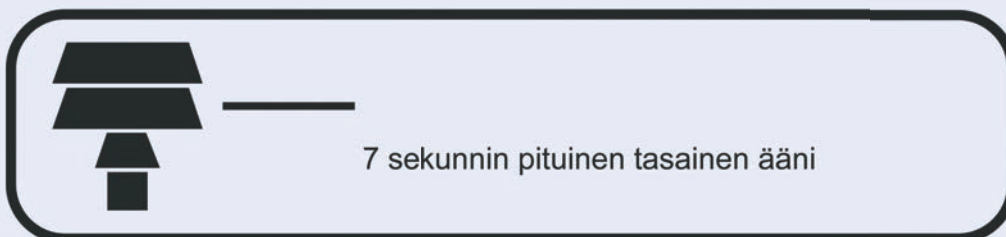
YLEINEN VAARAMERKKI

VAARA OHI -MERKKI

KOKEILUMERKKI

Normaalioloissa toimi näin:

- Mene sisälle.
- Sulje ovet, ikkunat ja rakennuksen koneellinen ilmanvaihto.
- Kuuntele radiota ja toimi ohjeiden mukaan.
- Vältä puhelinten käyttöä, etteivät linjat tukkeudu.
- Älä mene ulos, äläkä siirry pois alueelta, ettet joudu vaaraan matkalla.

Poikkeusoloissa

- Mene väestönsuojaan.

Ilmanvaihdon hätäpysäytys

Selvitä kiinteistön huollosta vastaavan kanssa, kuinka rakennuksen koneellinen ilmanvaihto hätätilanteessa pysäytetään. Uudemmissa taloissa on selvästi merkitty hätäpysäytyskytkin. Sellainen on hyvä asentaa myös vanhempiin taloihin. Jos ilmanvaihdon pysäytys ei ole mahdollista, tukitaan ilmanpoistohormit.

Täydennä

Ohjeet rakennuksen koneellisen ilmanvaihdon pysäyttämiseen (kuka pysäyttää, mistä pysäytetään):

Sisälle suojauduttaessa asunnosta on tehtävä mahdollisimman tiivis:

- peitä hormit
- sulje ja tiivistä ilmanvaihtoaukot ja läpiviennit
- sulje ilmanvaihto.

Pelastussuunnitelmassa on selostettu, mistä tarkemmat kiinteistökohtaiset toimintaohjeet löytyvät.

2 Väestönsuojan kunnossapito

Suojan vuosihuolto

Nykyaikainen suomalainen väestönsuoja on kansainvälisesti vertaillen erittäin hyvin varusteltu. Suojassa ovat valmiina mm. sähköt, vesi- ja viemärilaitteet, radio- ja puhelinpistorasiat, tehokkaat ilmanvaihtolaitteet, varavesisäiliöt ja kuivakäymälät. Monipuolisen varustelun ansiosta suojautuneena voi olla pitkäänkin.

On tärkeää, että suojan suojausominaisuudet eivät heikkene hoidon, huollon tai väärän käytön johdosta. Suojien hoidossa ja kunnossapidossa tulee kiinnittää huomiota kuorisuojaukseen, ilmanvaihtoon sekä vesi- ja jätehuoltoon koskevien varusteiden kuntoon. Nämä ovat suojan käytön kannalta kriittisiä tekijöitä. Suojan laitteet on valmistettu yksityiskohtaisten teknisten määräysten mukaan. Laitteet ovat melko yksinkertaisia, toimintavarmoja ja helppokäyttöisiä. Laitteet tarvitsevat kuitenkin säännöllistä huoltoa aivan kuten muutkin kiinteistön laitteet.

Kiinteistön omistajan tai haltijan vastuulla on huolehtia, että laitteet toimivat, metalliosat eivät ruostu, tiivisteet pysyvät ehjinä ja työkalut sekä muu suojaan kuuluva materiaali säilyy tallella. Jatkuva kunnossapito kannattaa, silloin välttyy suurilta ja kalliilta korjauksilta. Asianmukaisesti huolletun suojan elinkaari on pitkä, 50–100 vuotta.

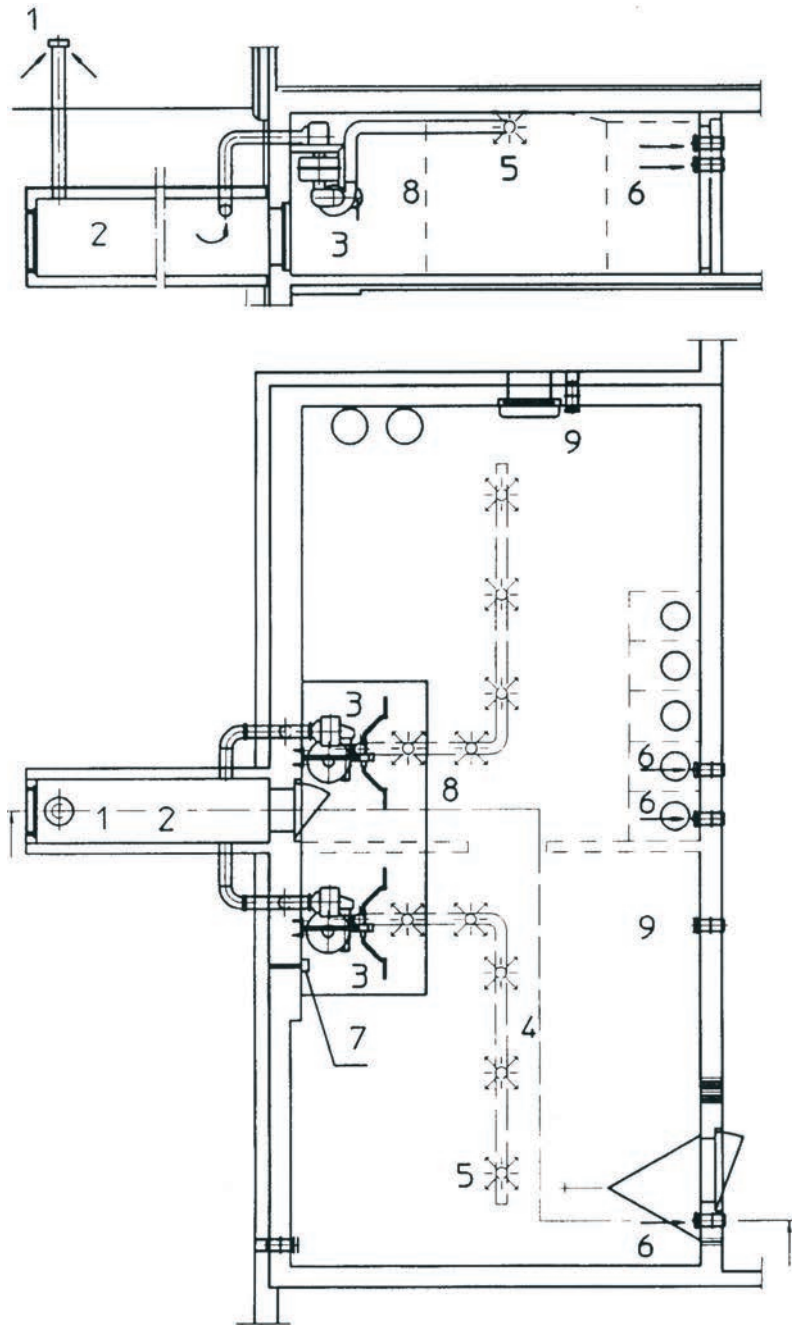
Huollon voi tehdä kiinteistön huollosta vastaava taho, mutta jos suojalle on nimetty hoitaja, myös hänen on suositeltavaa osallistua huoltoon.

Koekäytä ja huolla laitteet ainakin kerran vuodessa. Käyttö- ja huolto-ohjeet on toimitettu suojan laitteiden mukana ja ne tulee säilyttää laitteiden yhteydessä. Ohjeista selviävät laitekohtaiset huolto-toimet, suojan kuntoon laitto ja laitteiden käyttö eri tilanteissa. Ota yhteyttä laitetoimittajaan, jos ohje on kadonnut. Tee niin myös, jos toteat vian, jonka korjaamiseksi tarvitaan asiantuntija-apua.

Huolto-ohjeita löydät myös Väestönsuojan vuosihuoltopöytäkirja -lomakkeesta, johon voit merkitä vuosittaiset huoltotoimenpiteet. Lomakkeita voi tilata Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöstä, osoitteesta verkkokauppa.spek.fi.

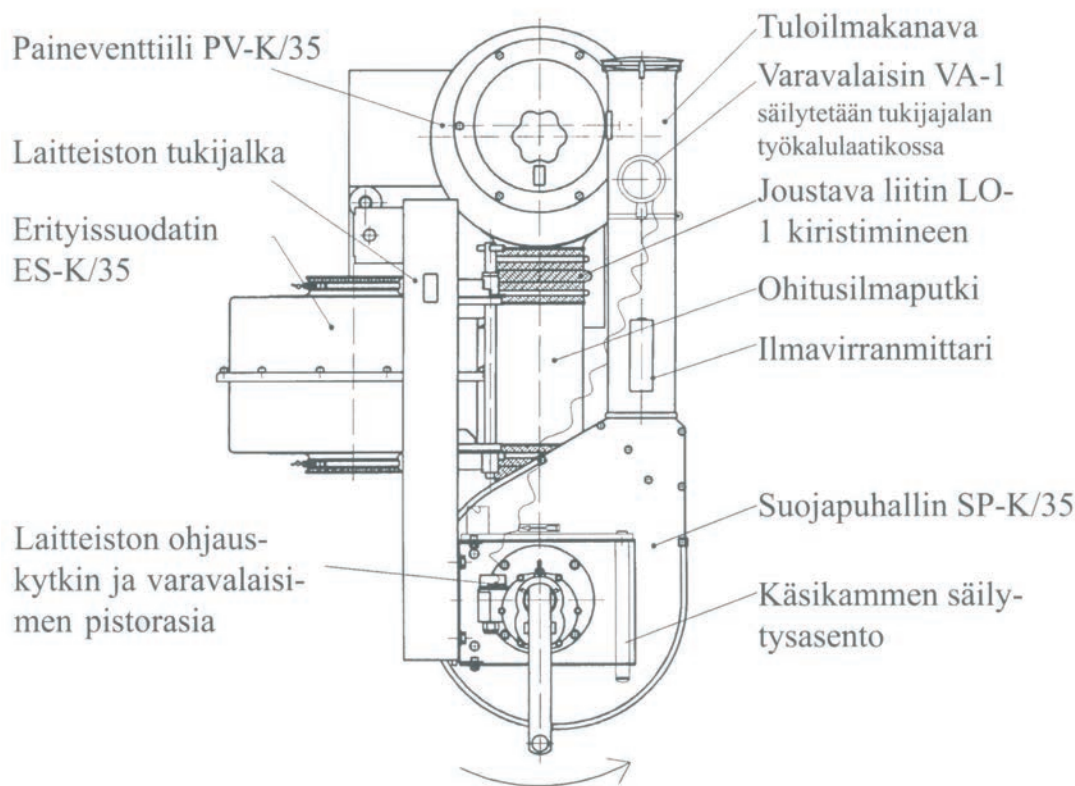
Ilmanvaihto

Ilmanvaihto on suojautumisen tärkeimpiä asioita. Ilmaa riittää henkilömäärälle, jolle suojatila on mitoitettu. Ilmanvaihdon puuttuessa ei täydessä suojassa voi oleskella kauaa. Ilmanvaihtolaitteistolla suojaan otettavasta ulkoilmasta voi tarvittaessa puhdistaa vaaralliset aineet. Ilmanvaihdon avulla suojassa myös pidetään ylipainetta. Ylipaine estää sen, että ilmassa olevat myrkylliset aineet eivät pääse tunkeutumaan suojaan rakenteissa mahdollisesti olevista vuotokohdista.

1. Ilmanottoputki
 2. Raitisilmakanava, jolla ilma johdetaan suojaan.
 3. Ilmanvaihtolaitteisto, jolla raitis ilma otetaan suojaan ja tarvittaessa suodatetaan.
 4. Jakokanavisto, jolla ilma johdetaan suojatilan eri osiin.
 5. Tuloilmaventtiilit, joista ilma puhalletaan suojaan.
 6. Ylipaineventtiili, jonka kautta ilma poistuu suojasta ja joka säätelee suojan ylipainetta.
 7. Ylipainemittari, joka osoittaa suojatilan ja ulkoilman välisen paine-eron.
 8. Suojahäkki, joka on lukittava ja jolla ilmanvaihtolaitte suojetaan normaalioloissa. Suojahäkki puretaan suojaa kuntoon laitettaessa.
 9. Normaaliolojen ilmanvaihdon sulkulaite, joka suljetaan kunnostettaessa suoja väestönsuojakäyttöön.
- Lisäksi ilmanvaihtojärjestelmään voi kuulua muita venttiilejä, ilmaputkia ja -letkuja tai hiekkasuodattimia.

2 Väestönsuojan kunnossapito

Ilmanvaihtolaite IVL-K/20. Ilmanvaihtolaitteesta IVL-1/45 on kuva sivulla 28.

Ilmanottoputki

Katso, onko ilmanottoputki ulkona paikoillaan. Ilmanottoputki voi olla irrallaan varastoituna, jos se olisi haitaksi maan pinnalla normaalioloissa. Putken kiinnityskohta ulkona voi olla peitetty teräslevyllä tai jopa asfaltilla. Sellaisessa tapauksessa on hyvä kiinnittää rakennuksen ulkoseinään kilpi osoittamaan ilmaputken kiinnityskohtaa. Irrallinen ilmanottoputki kiinnityspultteineen säilytetään suojahäkissä tai raitisilmakanavassa. Tarkista, että ilmanottoputki on tallella ja sen kiinnityspaikka.

Paineventtiili (ohitusventtiili, sulkuventtiili)

Paineventtiilillä säädellään raittiin ilman ottoa suojaan ja esisuodatetaan tuloilmaa. Venttiili sulkeutuu kaasutiiviisti. Paineventtiili estää paineaaltojen etenemisen raitisilmakanavasta suojaan. Se estää myös alipaineen muodostumisen suojaan.

Tarkista, että paineventtiili on suljettu kevyesti. Liian tiukasti kiinni pidettynä tiiviste voi mennä pilalle. Avaa alaosassa oleva vedenpoistoruuvi ja tarkasta, ettei paineventtiiliin ole kertynyt vettä.

Erytyssuodatin

Erytyssuodatin estää myrkyllisten aineiden pääsyä suojaan. Se koostuu hiukkas- ja kaasusuodatusosasta (aktiivihiiltä). Kaasuvaaran tai radioaktiivisen laskeuman alkuvaiheessa ilma otetaan erityyssuodattimen läpi (suodatuskäyttö). Ilmaa vaihtuu silloin vain vähän. Erytyssuodatin ei suodata hiilimonoksidia (häkää) eikä hiilidioksidia. Jos näitä esiintyy vaikkapa tulipalon yhteydessä, on ilmanvaihto suojaan keskeytettävä.

Erytyssuodattimen on oltava tiiviisti suljettu (suojakannet sinetöidyt). Suojakansia ei saa aukaista koetilanteissa. Erytyssuodattimen suodatusteho heikkenee, jos sinne pääsee ilmaa tai kosteutta. Jos

.....

suojakannet ovat auki, on suodattimen aktiivihiihi ehkä imenyt vettä. Punnitse silloin suodatin käyttö- ja huolto-ohjeen mukaisesti kostumisen selvittämiseksi. Jos suodatin on kostunut, se on kuivatettava sisäilmakiertoventtiiliä ja lämmitysvastusta käyttämällä. Kuivatuksen voi myös suorittaa alan erikoisliike. Vaihtoehtoina ovat aktiivihiihen tai koko suodattimen vaihto. Noudata toimenpiteitä tehtäessä laitetoimittajan ohjeita.

Suojapuhallin

Suojapuhallin puhalttaa suojaan ilmaa. Se toimii sekä käsin kammella pyörittäen että sähköllä. Tarkasta, että laitteiston edessä on tilaa käsikäyttöä varten! Tarkasta suojapuhaltimen öljymäärä sen öljysilmästä tai tarkastustulpasta. Koekäytä puhallin konekilvessä olevien ohjeiden mukaisesti sähköllä ja käsin.

Poista suojapuhalttimeen kerääntynyt vesi avaamalla sen alaosassa oleva vedenpoistoruuvi. Jos vettä ja ruostetta on runsaasti, on osat toimitettava valmistajalle huoltoon. Kierrä ruuvi tarkastuksen jälkeen takaisin paikoilleen. Tarkasta, että ilmanvaihtolaitteiston joustavat liitinosat ja letkunkiristimet ovat ehjiä ja paikoillaan.

Ilmavirran mittari

Ilmavirran mittari näyttää puhaltimen läpi tulevan ilmavirran määrän. Tarkasta, että ilmavirran mittarin säätövipu on normaaliaikana ”Ohitus”-asennossa.

Poistoilmaventtiili ja ylipaineventtiili

Poistoilmaventtiili tai -venttiilit ovat suojassa, jossa on sulkuhuone ja ne sijaitsevat suojatilan ja sulkuhuoneen välisen seinän yläosassa. Ilma poistuu niistä suojatilasta sulkuhuoneeseen.

Ylipaineventtiilit tasaavat suojan painetta. Ne sijaitsevat sulkuteltan ja käymäläkomeroiden paikkojen kohdalla, suojan seinän yläosassa. Tarkista, että ne on asennettu oikeaan asentoon; lukitusruuvi kohtisuoraan ylhäällä. Laittevalmistaja pystyy oikaisemaan väärin asennetut laipat.

Tarkista, että venttiilit toimivat ja että niiden edessä on tilaa sulkemista varten. Poista roskat ja vesi kanavista ja venttiileistä. Ylipaineventtiileissä on vedenpoistoruuvit.

Normaaliolojen ilmanvaihdon sulkulaite

Suojan seiniin on voitu tehdä aukkoja normaaliolojen ilmanvaihtoa varten. Suojautumisen tai painekokeen aikana aukot täytyy sulkea. Ne ruuvataan kiinni sulkulaitteella, johon kuuluu laippa, tiiviste ja pultit. Tarkasta, että tiivisteet ovat ehjät, sulkulevyt ja pultit tallessa ja toimivat.

Ylipainemittari

Mittari osoittaa suojatilan ja ulkoilman välisen paine-eron. Ylipaine suojassa kertoo, että suoja on tiivis ja ilmanvaihto toimii. Tarkista näytön nollaus siihen kiinnitettyjen ohjeiden mukaisesti. Lisää punaista mittanestettä tarvittaessa. Mittanestettä (värjättyä kevyttä polttoöljyä) pitäisi olla lisää erillisessä pullossa. Nykyään nestettä valmistetaan myös synteettisenä (haihtumatonta). Kysy mittanestettä laitevalmistajalta tai LVI-liikkeestä. Mittaputki johtaa suojan ulkopuolelle. Tarkasta puhaltamalla, että putki pysyy auki. Tarkasta myös vedenpoisto, jos sellainen on.

Sulkuhuone tai sulkuteltta

Sulkutila – joko sulkuteltta tai sulkuhuone – on tarpeellinen silloin, kun suojaan tullaan tai sieltä

2 Väestönsuojan kunnossapito

poistutaan suojautumisen aikana. Sen tarkoituksena on estää saastuneen ulkoilman pääsy suojaan, ja sulkuhuoneessa voi puhdistautua ennen suojaan tuloa. Sulkutilasta ei saa päästää ilmaa suojatilan puolelle. Tarkasta sulkuhuoneen kunto. Seinissä ei saa olla rakoja ja sulkuhuoneen pitää olla maalattu.

Pienemmissä suojissa on sulkutelta, joka on valmistettu kyllästetystä kankaasta ja jota säilytetään suojapakkauksessaan ilmanvaihtolaitteiston suojahäkissä. Kun suoja kunnostetaan käyttökuntoon, sulkutelta kiinnitetään paikoilleen oviaukon ympärille valmiiksi asennettuun, tiivistettyyn kiinnityskelkeen. Tarkista, että sulkutelttapakkaus on tallella ja ehjä. Tarkista, että kiinnityskelheys on paikoillaan.

Ympäryseinien läpiviennit

Tarkista, että kaikkien suojan seinien läpi menevien johtojen ja putkien (lämpö-, kaasui- ym.) läpime-nokohdat on tiivistetty ja putkissa on sulkuventtiilit suojan sisäpuolella.

Suojan tiiviiden tarkastus

Suojan pitää olla riittävän tiivis. Suojaan pitää saada pieni ylipaine eikä suoja saa ”vuotaa” liikaa. Vi-ranomaisen on tarkastanut uuden suojan tiiviiden käyttöönottotarkastuksessa. Tarkasta tiivis myös vuosihuollon yhteydessä, jos normaaliolojen käyttö ei tee sitä kovin vaikeaksi. Laitekohtaiset ohjeet tiiviiden tarkastamiseksi ovat suojan laitetoimittajan käyttö- ja huolto-ohjeessa. Muista, ettet aukaise erityissuodattinta! Vanhemmat suojat (etenkin B- ja C-luokat) on usein vaikea saada niin tiiviiksi kuin tiiviskokeessa vaaditaan. Ylipaine ei pysy kaikissa suojissa sellaisena kuin tässä esitetään.

Suojan tiiviiden tarkastus

1. Sulje suojaovet ja -luukut sekä normaalin ilmanvaihdon sulkulaitteet ja viemärin sulkuventtiili.
2. Tarkasta ylipainemittarin kunto ja nollaa se.
3. Sulje ylipaineventtiilit ja lukitse ne lukitusruuveista.
4. Sulje paineventtiili kiertämällä käsipyörästä. Tarkasta, että kiertoilmaventtiili on suljettu.
5. Tarkasta, että sulkutelta, jos se on asennettu paikalleen, on pakkauksessa olevan ohjeen mu-kaisessa valmiusasennossa. Sulkutelta asetetaan paikoilleen ainoastaan viranomaisen määrä- yksestä.
6. Jos on sulkuhuone, tarkasta, että sinne suojatilasta johtavat poistoilmaventtiilit ovat täysin auki.
7. Jos suojapuhaltimessa on tiivis-asento, tee näin: Käännä ilmamäärän mittarin säätövipu tiivis- asentoon. Käynnistä puhallin ja avaa paineventtiiliä hitaasti auki kiertämällä käsipyörästä, kun- nes ilmamäärämittarin lukema on 150 m³/h. Todellinen ilmavirta suojaan on kuitenkin vain 20 m³/h. Tiivis on riittävä, jos suojan ylipainemittarin lukema on yli 100 Pa (10 mmvp).
8. Jos suojapuhaltimessa ei ole tiivis-asentoa, tee näin: Käynnistä suojapuhallin ja avaa paine- venttiiliä hitaasti, kunnes ylipainemittari osoittaa noin 300 Pa:n (30 mmvp) ylipainetta. Jollei lukemaa saavuteta, on suurimmat vuotokohdat etsittävä ja tukittava. Sulje sitten paineventtiili ja pysäytä puhallin. Mittaa kuinka kauan aikaa kuluu, kun ylipaine laskee arvosta 200 Pa (20 mmvp) arvoon 50 Pa (5 mmvp). Jos aika on vähintään 20 sekuntia, on suoja riittävän tiivis. Jos aika on lyhyempi, on suojan tiivis huono. Etsi silloin vuotokohdat ja paranna tiivistystä. Vuotokohdat voit löytää kuuntelemalla tai seuraamalla kynttilän tai tulitikun liekkiä tai savun liikettä suojan sisäpintojen läheisyydessä. Pidä samalla suojassa 300–500 Pa:n (30–50 mmvp) ylipainetta.

Suojan vuosihuollon yhteydessä tarkasta ja hoida seuraavat asiat:

Ilmanottoputki

- ☐ paikoillaan
- ☐ varastoitu
- ☐ asennusohjeet

Paineventtiili (ohitusventtiili, sulkuventtiili)

- ☐ kevyesti suljettu
- ☐ veden poisto

Erityissuodatin

- ☐ suojakannet

Suojapuhallin

- ☐ öljyn määrä
- ☐ koekäyttö käsin
- ☐ koekäyttö sähköllä
- ☐ veden poisto

Ilmavirran mittari

- ☐ säätövivun asento

Poistoilmaventtiili ja ylipaineventtiili

- ☐ toiminta
- ☐ veden poisto

Normaaliolojen ilmanvaihdon sulkulaite

- ☐ tiivisteet, pultit, sulkulevyt

Ylipainemittari

- ☐ nollaus
- ☐ mittaputken pysyminen auki
- ☐ veden poisto

Sulkuhuone tai sulkutelta

- ☐ sulkuhuone
- ☐ sulkutelta
- ☐ kiinnityskehys

Ympärysseiniä läpiviennit

- ☐ läpiviennit

Suojan tiiviiden tarkastus

- ☐ suoja on tiivis
- ☐ suoja vuotaa, mistä

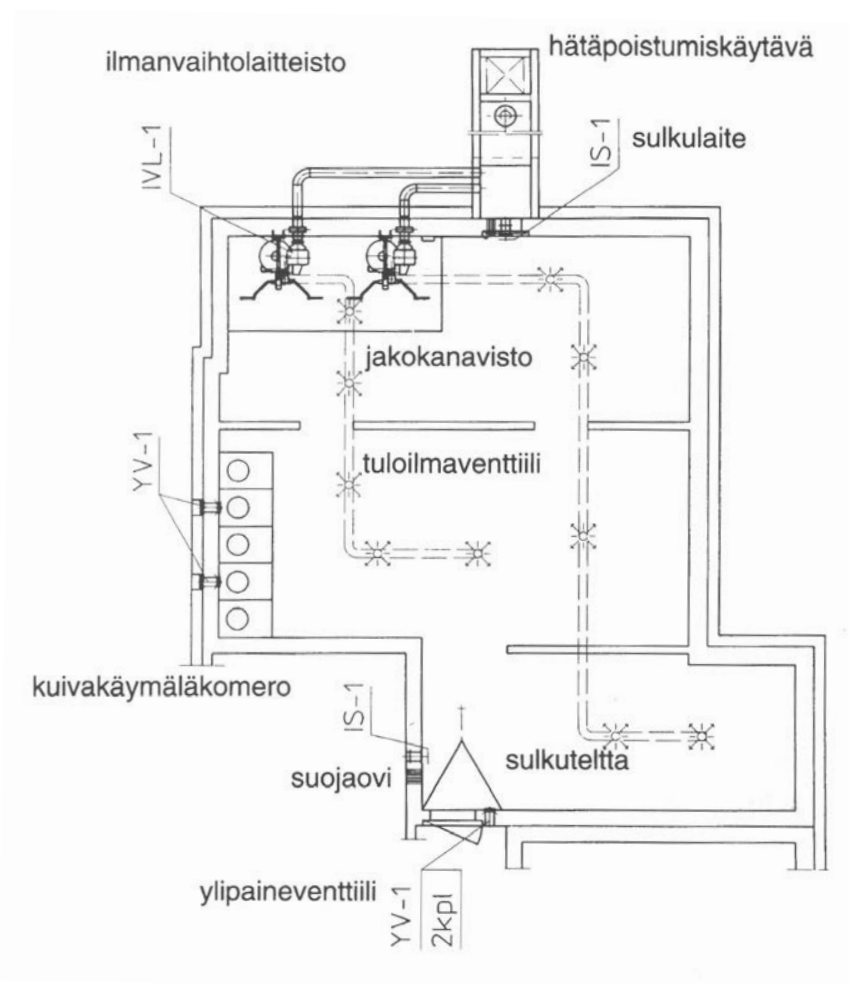
Muut tilat ja laitteet

Ovet ja luukut

Suojan ovien ja luukkujen kuuluu sulkeutua kaasutiiviisti. Avaa kaikki ovet ja luukut. Tarkasta, että ne sulkeutuvat tiiviisti, saranat toimivat ja salvat liikkuvat. Voitele salvat ja saranat. Tarkasta metalliosien ruosteenestomaalaus. Älä maalaa tiivisteitä äläkä tarkastustunnuksia! Tarkasta, että tiivisteet ovat ehjät ja oikein asennetut. Voitele tiivisteet silikonilla. Jos tiivisteet ovat irrallisena, säilytä ne tiiviissä muovipussissa kiinnitysohjeineen.

Suojaovia ja -luukkuja ei saa irrottaa paikoiltaan. Sen sijaan oviaukkoon voi asentaa lisäksi tavallisen oven, jos se on tarpeen normaaliolojen käytön vuoksi. Oven on oltava palo-ovi, jos suojaa käyte-

2 Väestönsuojan kunnossapito

Väestönsuojan tilat ja laitteet

tään esimerkiksi talousirtaimistovarastona. Ovi on asennettava niin, että se on helposti poistettavissa eikä häiritse suojaoven toimintaa.

Suojassa on sisään tulotien lisäksi ainakin yksi hätäpoistumistie. Hätäpoistumistien ulospääsyaukko voi olla maan alla. Silloin suojasta on hätätilanteessa kaivauduttava ulos. Kaivettavalla kohdalla maanpinta saattaa olla päällystetty esimerkiksi soralla tai asfaltilla. Selvitä, millainen hätäpoistumistie suojasta on.

Vesi ja viemärointi

Jos suojassa on vesipiste, hanaan on liitettävä letku, jolla voi täyttää varavesisäiliön sekä puhdistaa käymälät, sulkuteltan ja suojaan tulijat. Avaa vesijohdon sulkuventtiili. Tarkasta, että vesi tulee ja että letku on paikoillaan. Jos suojassa on sulkuhuone, tarkasta vedentulo ja letku myös sieltä.

Juomaveden säilytystä varten on oltava varavesisäiliöt, joihin mahtuu vähintään 40 l vettä varsinaisen suojatilan neliömetriä kohden (= noin 30 l / suojapaikka, vuoden 1971 ja sitä vanhemmissa suojissa vaaditaan vain 20 l/suojapaikka). Jos suojassa on vesipiste, on varastointitarve 15 l/m².

Tarkista, että vesisäiliöitä on riittävästi ja ne ovat puhtaat, tiiviit ja ruosteettomat. Varsinaiseen suojatilaan lasketaan koko suojan pinta-ala, josta vähennetään vähintään 2,5 m² suojatelttaa varten ja vähintään 1,5 m² jokaista ilmanvaihtokonetta varten.

Vesipisteen yhteydessä on lattiakaivo, ja viemäriputkessa sulkuventtiili. Avaa sulut ja tarkasta vettä laskemalla, että pesuallas ja viemäri toimivat. Tarkasta sulkuventtiilien, lattiakaivojen sekä mahdollis-

.....

ten kokoajakaivojen olemassaolo ja kunto. Jos suojassa ei ole viemäriä, on siellä vuotoveden poistolaite. Myös hätäpoistumiskäytävässä saattaa olla vuotovesipumppu. Tarkasta vuotovedenpoistolaitteiden kunto.

Käymälät

Vanhemmissa suojissa kuivakäymäläästioiden ja käymäläkomeroiden paikkojen on oltava merkittyinä lattiaan. Uudemmissa suojissa on valmiit vesikäymälät tai koottavat kuivakäymäläkomerot astioineen. Suojassa täytyy olla yksi käymälä alkavaa varsinaisen suojatilan 20 m² kohden (1 käymälä / noin 30 henkilöä).

Koottava kuivakäymäläkomero on kyllästetystä kankaasta tehty komero tai komeroryhmä, joka kiinnitetään seinässä olevaan asennuskehukseen. Asennusohjeet löytyvät säilytyspakkauksesta. Tarkasta, että kehys ja mahdollisesti tarvittavat lattiakiinnikkeet ovat valmiiksi asennetut.

Normaalioloissa käymälävalineistö varastoidaan ilmanvaihtolaitteen suojahäkissä tai valmiissa käymäläkopissa. Tarkasta käymäläästioiden määrä, kannet ja muovipussit. Tarkasta myös ilmanpoistojärjestelyt (ylipaineventtiili käymälän kohdalla).

Lämmitys

Suojan lämpötilan pitäisi olla +10 - +25 °C ja ilman suhteellisen kosteuden enintään 80 %. Lämmitystä ei tarvita suojautumisen aikana, mutta normaalioloissa sitä tarvitaan laitteiden korroosiovaurioiden estämiseksi. Edellä mainituista johtuen tilaa ei suositella käytettäväksi kuivaushuoneena, jos tilassa ei ole riittävää ilmanvaihtoa ja kosteudenpoistoa.

Viestilaitteet

Suojautumisen aikana on tärkeää säilyttää yhteydet yleiseen väestönsuojeluun ja tiedonvälitykseen. Tätä varten suojassa on oltava antenni- ja puhelinpiste. Testaa radion kuuluvuus.

Vuoden 1991 jälkeen rakennetuissa suojissa on puhelinpiste kytketty valmiiksi puhelinverkkoon, joko omana tai kiinteistössä olevan puhelimen rinnakkaisliittymänä. Rinnakkaisliittymä on pystyttävä kytkemään toimivaksi omin toimenpitein. Kytkentäohjeen on oltava suojassa. Puhelinnumero merkitään suojan asiapapereihin ja ilmoitetaan pelastusviranomaiselle suojien puhelinluettelon ylläpitämiseksi. Uusimmissa suojissa on otettu huomioon mahdollisuus matkaviestimien käyttöön eli niissä on ylimääräinen läpivienti antennikaapeleille. Vanhemmissa suojissa on yleensä talojakamoon yhdistetty puhelinpiste. Selvitä, miten puhelin saadaan toimimaan.

Sähkölaitteet

Suoja on liitetty paikalliseen sähköverkkoon. Väestönsuojassa on oltava oma ryhmäkeskuksensa. Jokaisessa suojahuoneessa tulee olla ainakin yksi kiinteä valopiste ja pistorasia. Ilmanvaihtolaitteessa on sähkön katketessa valaiseva varavalaisin.

Selvitä sähkölaitteiden sulakkeiden sijainti. Tarkasta laitteiden toiminta, johtojen läpiviennit ja varasulakkeet. Tarkasta, että valaistus ja varavalo toimivat.

Suojan merkitseminen

Suojan merkitsemiskilvissä on väestönsuojelun kansainvälinen merkki; turvaa kuvaava sininen kolmio oranssilla pohjalla. Kilvet kuuluvat suojaan hankittavaan materiaaliin.

2 Väestönsuojan kunnossapito

Merkitsemiskilvet

On tärkeää, että ihmiset tietävät, missä talon väestönsuoja sijaitsee. Sitä varten väestönsuojan ovi merkitään kilvellä ja sisätiloissa kulkureitit suojaan viitoitetaan. Viitoitukset voi jättää kiinnittämättä normaalioloissa, jos ne houkuttelevat ilkivaltaan. Suojan sijainti ilmoitetaan myös talon ilmoitustaululla. Poikkeusoloissa merkit asetetaan myös ulos näkyville paikoille osoittamaan kulkusuunta ja lyhin reitti suojaan.

Avaimet

Tarkasta, että avaimet ovat tallessa ja tarvittaessa käyttöönotettavissa.

Täydennä avainten säilytyspaikat

Suojan avain: _____

Ilmanvaihtolaitteiden suojahäkin avain: _____

Materiaalilaatikoiden avain: _____

Hätäpoistumistien luukkujen avain: _____

Suojelumateriaalit

Kiinteiden laitteiden lisäksi väestönsuojaan hankitaan suositusten mukainen väestönsuojan materiaali. Siihen kuuluu pääasiassa työkaluja, joita tarvitaan suojaa kuntoon laitettaessa ja hätätilanteessa suojasta ulos murtauduttaessa.

Suojan materiaalin lisäksi taloon suositellaan hankittavaksi turvallisuushenkilöstön materiaali. Isommissa yrityksissä ja laitoksissa materiaaleja on hankittava tarpeen mukaan runsaammin. Materiaalit säilytetään lukittavissa laatikoissa esimerkiksi ilmanvaihtolaitteen suojahäkissä tai suojan välittömässä läheisyydessä (huom. ilkvallan ehkäisy). Suojanaamarit ja suodattimet säilytetään avaamattomina alkuperäispakkauksissaan.

Materiaalit hankkii rakentaja ennen loppukatselmusta. Valmiisiin rakennuksiin materiaalit hankkii rakennuksen omistaja. Alueen pelastusviranomainen voi antaa materiaalista tarkempia ohjeita.

Tarkasta, että suositusten mukaiset materiaalit on hankittu. Jos puutteita on, ota yhteyttä rakennuksen omistajaan (hallitukseen tai isännöitsijään). Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ja alueelliset pelastusliitot myyvät ja välittävät laadukasta suojelumateriaalia sekä neuvovat hankinnoissa.

Talon väestönsuojan materiaali

- käsivalaisin
- rautakanki
- taittopaarit + kantohihnat
- huopa tai lämpöpeite
- palosanko

- sankoruisku tai käsisammutin
- suojan merkitsemiskilpisarja
- vedensäilytysaine
- suojan työkalusarja
- Väestönsuojan huolto ja käyttö -opas
- kemiallisen käymälän tarvitsemat kemikaalit

Suojan työkalusarja

- pajavasara, 2 kg
- katkaisutaltta, 300 mm
- piikkitaltta, 300 mm
- linjapihdit
- voimaleikkuri, 600 mm
- veistokirves, n. 400 mm
- kenttälapio, n. 500 mm taitettuna
- sorkkarauta, 600 mm
- käsisaha, terä 500 mm
- rautasaha, terä 310 mm
- rautasahan teriä, 5 kpl varalle
- jakoavain, max kita 35 mm
- ruuvitaltta
- ristipääruuvitaltta
- kirvesmiehen vasara, n. 0,5 kg
- nauvoja n. 2 kg, 60 ja 75 mm
- puukko, n. 200 mm
- pelastusköysi, d = 12 mm, 20 m
- kiintoavainsarja
- putkipihdit

Talon turvallisuushenkilöstön materiaali

Suositellaan jokaiseen vähintään viiden asuinhuoneiston taloyhtiöön. Yksi sarja alkavaa sataa asukasta kohden.

- ensiside (2 kpl)
- suojakypärä (2 kpl)
- suojalasit (2 kpl)
- suojapuku + kumisaappaat (2 kpl)
- suojanaamari (2 kpl)
- huomioliivi tai käsivarsinauha (2 kpl)
- Talon turvaopas
- ensiapulaukku
- joditabletit 1/2-1 tbl / henkilö, 3-40-vuotiaille
- säteilymittari (yli sadan asukkaan kiinteistöihin).

2 Väestönsuojan kunnossapito

Muiden tilojen ja laitteiden osalta tarkasta seuraavat asiat:

Ovet ja luukut

- ☐ sulkeutuvat tiiviisti
- ☐ tiivisteet
- ☐ ruosteenesto
- ☐ hätäpoistumistie

Vesi ja viemäröinti

- ☐ vesipiste
- ☐ letku
- ☐ varavesisäiliöt
- ☐ viemäri
- ☐ vuotoveden poisto

Käymälät

- ☐ käymäläästiat
- ☐ käymäläkomerot
- ☐ ilman poisto

Lämmitys

- ☐ kunnossa

Viestilaitteet

- ☐ radio
- ☐ puhelin

Sähkölaitteet

- ☐ valaistus
- ☐ sulakkeet
- ☐ läpiviennit

Merkitsemiskilvet

- ☐ kiinnitetty paikoilleen
- ☐ varastoitu suojaan
- ☐ ilmoitustaululla suojan sijainti

Suojelumateriaalit

- ☐ väestönsuojan materiaali
- ☐ turvallisuushenkilöstön materiaali

Tarkastus

Uudisrakennuksessa väestönsuojan vastaanottotarkastuksen voi tehdä pelastusviranomainen tai riittävän koulutuksen saanut henkilö. Vastaanottotarkastuksessa varmistetaan, että suoja vastaa teknisiä vaatimuksia. Tarkastuksesta tehdään erillinen pöytäkirja, joka toimitetaan pelastusviranomaiselle.

Pelastuslain 379/2011 12 §:n mukaan väestönsuojan varusteet ja laitteet on pidettävä toimintakunnossa sekä huollettava ja tarkastettava asianmukaisesti. Sisäasiainministeriön asetuksen 506/2011 20 §:n mukaan väestönsuojan laitteiden toimintakunnon varmistamiseksi ne tulee tarkastaa ja huoltaa vähintään 10 vuoden välein. Laitteiden toiminnan tarkastuksesta tulee laatia tarkastuspöytäkirja, johon tehdään merkinnät suoritetuista tarkastuksista laitekohtaisesti. Tarkastuspöytäkirja on pyydetäessä esitettävä pelastusviranomaiselle.

Valmistaudu tarkastukseen:

- Varaa kiinteistön edustaja paikalle tarkastuksen ajaksi.
- Kerää talon väestönsuojelua koskevat asiapaperit (talon pelastussuunnitelma, väestönsuojan piirustukset, aikaisemmat suojan tarkastus- ja hyväksymispöytäkirjat, suojan käyttö- ja huolto-ohjeet).
- Siivoa suoja ja siirrä sivuun sellaiset tavarat, jotka voivat haitata tarkastamista.
- Huolla suojan laitteet ja täydennä varusteet, jos jotakin puuttuu.

3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen

Väestönsuojien käyttöönottoon varaudutaan valmiutta kohotettaessa. Tällöin määrätään, nimetään ja koulutetaan vastuulliset suojanhoitajat sekä muu kiinteistöjen suojeluhenkilöstö. Asukkaat tai työntekijät laittavat suojan käyttökuntoon uhkatilanteessa tai silloin, kun viranomainen niin määrää. Viranomainen tiedottaa käyttökuntoon laittamisesta yleisissä tiedotusvälineissä, ja paikallinen viranomainen varmistaa tiedon perille menon. Suoja on kyettävä laittamaan käyttökuntoon viipymättä, viimeistään 72 tunnin kuluessa.

Suojan käyttökuntoon laitto

Jokaisessa suojassa on oltava yksityiskohtaiset ohjeet käyttökuntoon laitosta, sillä toimenpiteet voivat olla hieman erilaisia eri suojissa. Väestönsuojelutehtävään nimetty henkilö (esimerkiksi suojan hoitaja) jakaa kiinteistössä seuraavat tehtävät talossa oleville:

- Talon asukkaat tai kohteen työntekijät siirtävät pois tavarat, jotka suojaan on varastoitu normaalioloissa. Raivaa tyhjäksi myös suojaan johtavat kulkutiet. Pura seiniin ja kattoon laitettua lämmön siirtymistä haittaavat verhoukset. Viitoita kulkutiet suojaan.
- Katkaise mahdollinen lämmitys ja aloita perusteellinen tuuletus.
- Irrota ja vie pois ovissa mahdollisesti käytetyt tilapäiset ovet ja muut suojautumista haittaavat rakenteet.
- Sijoita varsinaiset ovet ja luukut saranoilleen, mikäli ne on varastoitu (mikä ei kylläkään ole sallittua nykymääräysten mukaan). Teräsovet painavat paljon! Rasvaa ovien saranatavit ja salvat, tarkasta tiivisteet ja kiinnitit ne paikoilleen ohjeiden mukaan. Tarkasta esimerkiksi valokokeella, että ovet sulkeutuvat tiiviisti.
- Kiinnitä ulos tuleva ilmanottoputki, jos se on normaalioloissa irrotettu ja varastoitu.
- Tarkasta hätäpoistumiskäytävän ja -aukon käyttökelpoisuus. Jos ulospääsyaukko on maanpinnan alapuolella, poista sen päällä oleva päällyste. Varmista, että maakerroksen läpi voi helposti kaivautua ulos. Ajan salliessa kaiva ulospääsyaukko kokonaan auki ja suojaa veden kerääntymiseltä. Tarkasta sisäpuolen luukun tiiviys.
- Jos sulkuhuonetta ei ole, kiinnitä suojaan varastoitu sulkutelta suojaoven sisäpuolelle kiinnityskehykseensä. Jätä se valmiusasentoon pakkauksen ohjeen mukaisesti.
- Tarkasta kaikki venttiilit (vesi-, viemäri- ja mahdollisissa lämpöputkissa) kiertämällä käsipyörästä ääriasentoihin. Sulje lämpöjohtojen ja muiden suojan käytölle tarpeettomien putkistojen sulkuventtiilit. Tarkkaile kuitenkin, etteivät putkistot jäädy. Tyhjennä viemäroimattömät likaveden keräyskaivot.
- Tarkasta viemärin sulkuventtiili ja sulje se. Poista lattia- ja kokoajakaivojen kannet, puhdista kaivot ja kokeile toiminta laskemalla niihin vettä. Lattiakaivo on yhdistetty viemäriin sulkuventtiilin välityksellä. Aseta kannet paikoilleen.
- Puhdista ja täytä varavesisäiliöt laskemalla vettä letkulla tai kanna vesi säiliöihin. Lisää vedensäilytysaine. Jos on sulkuhuone, tarkasta siellä olevat suihkut ja pesualtaat.
- Jaa kuivakäymäläastiat käymälätiloihin. Kokoa suojaan varastoidut kuivakäymäläkomerot tai tee väliseinät.
- Varaa jäteastiat.
- Tarkasta ylipaineventtiilit, rasvaa nivelkohdat ja sulje venttiilit tiiviyskoetta varten.
- Sulje normaaliolojen ilmanvaihtoaukot asettamalla sulkulevyt tiivisteineen paikoilleen. Tarkasta, ettei mikään suojan ympärysrakenteiden läpi johtava aukko tai kanava jää sulkematta.
- Tarkasta paineventtiilien kunto suojan ympäryseinien ulkopuolella.

3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen

- Poista mahdollinen pöly, roskat ja vesi ilmakehästä, ylipainemittarin mittaputkesta ja suodattimien pinnalta.
- Tarkasta kaikki ilmanvaihtoon kuuluvat putket ja niiden kiinnitykset. Liitä B- ja C-luokan suojissa erityissuodattimet liitäntäletkun avulla ilmanotto-putken ja suojapuhaltimen väliin.
- Tarkasta poistoventtiilit kiertämällä ne ääriasentoihin.
- Katso, että ylipainemittarissa on tarpeeksi nestettä ja putken pää on auki.
- Tarkasta mahdollisten varavoimakoneiden ja puhaltimien kunto.
- Kokeile ilmamäärämittarin herkkyys koekäytön yhteydessä.
- Tarkasta suojan tiiviys ilmanvaihtolaitteiston avulla suojan seinällä olevien käyttö- ja huolto-ohjeiden mukaan.
- Tarkasta suojan sähkölaitteiden päävarokkeet, katkaisimien toiminta ja seinäkoskettimien kunto.
- Tarkasta antenni- ja puhelinliitäntärasiat; ellei niitä ole, ne on tehtävä ja kytkettävä. Tuo suojaan puhelin ja radio ja huolehdi, että ne toimivat. Radiossa on oltava antennijohdon istukka ja sen pitää toimia sekä paristolla että sähkövirralla. Sähkökatkoa varten on varattava radioon varapari-ristoja. Varmista, että suojan puhelinnumero on viranomaisien tiedossa.
- Ota esiin ja tarkasta väestönsuojan materiaali ja turvallisuushenkilöstön materiaali.
- Jaa suojan tilat ennakolta talon asukkaille. Katso, että jokaiselle asukkaalle tai perheelle on oleskelupaikka, missä myös mukaan otettavat henkilökohtaiset tavarat pidetään.
- Kalusta suoja kerrossängyillä, pöydällä, hyllyillä ja tuoleilla tai tee itse kalusteet.
- Hanki suojaan välttämättömyystarvikkeita yhteiseen käyttöön.
- Tiedota asukkaille suojan valmiudesta ja siitä, mitä heidän on tuotava mukanaan suojaan.

Suojan kalustaminen ja välineiden hankinta

Suoja on valmiina hyvä tekninen varustus, mutta sieltä puuttuvat monet suojauduttaessa välttämättömät tai oloa helpottavat välineet. Lisätilaa saa hankkimalla 3-kerroksiset sängyt. Kerrossängyjä saa ostaa valmiina. Sängyjen teknisistä vaatimuksista on säädetty valtioneuvoston asetuksessa väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011). Sänkypaikkoja tarvitaan vähintään kolmasosalle suoja-
tuvista, jotta lepovuorot voidaan järjestää.

Miten ja milloin suojaan mennään?

Suojaan mennään, kun viranomainen niin kehottaa, viimeistään heti yleisen vaaramerkin jälkeen. Suojautumista johtaa ja ohjaa kiinteistön suojeluhenkilöstö. Suojautumistilanteessa huolehditaan, että

- kaikki rakennuksessa olevat saavat tiedon suojaan menon tarpeesta
- suojaan johtavat reitit ovat näkyvästi merkityt
- liikuntaesteisille järjestetään apua
- suojaan ei päästetä ihmisiä liian aikaisin suojan resurssien (vesi, raikas ilma, viileys, jätteiden kertyminen, elintarvikkeet jne.) säästämiseksi
- ovella suojaan tulevien lukumäärä lasketaan. Jos kaikki eivät mahdu suojaan, opastetaan ylimääräiset muuhun lähimpään suojaan tai suojaisiin kellaritiloihin.
- määräyksiä noudatetaan, että suojassa säilyy hyvä järjestys.

Kuinka kauan suojassa ollaan?

Suojautumisaika riippuu vaarasta. Nykyisin lähtökohtana pidetään maksimissaan noin kolmen vuorokauden mittaista yhtäjaksoista suojautumisaikaa. Todennäköisesti nykyaikaisessa sodassa suojia käytettäisiin esimerkiksi yöpymiseen sekä lyhytkestoihin suojautumisiin. Viranomaiset antavat suojautumista koskevia ohjeita radion välityksellä.

Voimakkaan radioaktiivisen laskeuman jälkeen suojassa joudutaan olemaan pisimpään. Muutaman vuorokauden kuluttua voi tällöinkin todennäköisesti oleskella osan ajasta rakennuksen muissa sisätiloissa.

Mitä jokainen tuo mukanaan?

Suojiin ei ole varastoitu elintarvikkeita, joten jokainen tuo mukanaan sopivaa ruokaa. Myös vuodevaatteet ja muut henkilökohtaiset tarvikkeet jokainen tuo itse. Suojaan pukeudutaan monikerroksesti; sekä viileän että kylmän varalle, sillä suojassa on aluksi viileää, mutta myöhemmin liian lämmin. Täydessä suojassa on niukasti tilaa henkilöä kohti. Mukaan voi ottaa siis vain välttämättömimmän. Jos jotakin puuttuu, voi suojaan silti tulla.

Poikkeusoloissa joudutaan suojautumaan nopeasti hälytyksen jälkeen ja hälytyksiä voi tulla usein. Silloin kannattaa pitää tärkeimmät suojassa tarvittavat varusteet koko ajan valmiina pakattuna repun tai laukkuun (ns. hälytyspakkaus).

Jokainen tuo mukanaan

- elintarvikkeita (kotivarasta) 2–3 vuorokauden tarvetta varten (mieluiten ilman valmistamista nautittavia ja hyvin säilyviä)
- juomaa
- ruokailuvälineet, tölkinavaaja
- henkilökohtaiset lääkkeet ja haavanhoitovälineet
- välineet henkilökohtaisen puhtauden hoitoon (pyyhe, paperi- ja kosteuspyyhkeitä, saippua, hammasharja, vauvanhoitotarvikkeet jne.)
- vuodevaatteet (esim. makuupussi, retkialusta)
- taskulamppu ja varapari
- joditabletit (otetaan vain viranomaisen ohjeen mukaan)
- ajanvietettä (kirjoja, pelejä, paperia, kyniä, soittimia)
- korvatulpat, jos kärsii jatkuvasta vaimeasta melusta.

Mitä suojaan ei saa tuoda?

Suojaan ei saa tuoda alkoholia, huumeita, aseita, lämpöä tuottavia laitteita (kaasukeitin, myrskylyhty jne.) eikä pahanhajuisia aineita. Tupakointi on suojassa kiellettyä.

Miten koti jätetään suojaan lähdetessä?

Asunto jätetään kuten pitkälle matkalle lähdetessä

- koneellinen ilmanvaihto katkaistaan
- ikkunat, ovet ja tuuletusluukut suljetaan
- valot sammutetaan ja tarpeettomat sähkölaitteet kytketään pois päältä
- jätteet vietään ulos

3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen

- ovi lukitaan mieluiten takalukkoon.

Lisäksi radioaktiivisen laskeuman tai muiden vaarallisten aineiden varalta

- asunto tiivistetään, jotta vaarallinen pöly ei pääse sisälle
- kuiva-ainekaapeissa olevat elintarvikkeet suojataan ilmatiiviisti
- vettä varastoidaan kannellisiin tai muovikelmulla peitettyihin astioihin.

Hanki suojaan yhteiseen käyttöön

- paristokäyttöinen radio varaparistoinen
- puhelin
- mahdollisesti televisio, videot, radionauhuri
- siivousvälineitä, jättepusseja
- käsivalaisimia varaparistoinen, jatkojohtoja, pistorasioita
- tiivistysmateriaaleja
- suoja-asuja (sadeasu, hengityssuojaimet)
- opaskirjoja
- pöytä, tuolit
- kerrossängyt tai tarvikkeet niiden rakentamiseksi
- väliseinämateriaalia rauhoitettujen tilojen tekemiseksi.

Määrää avuksesi esimerkiksi

- kaksi ovenvartijaa / suojan ovi
- kaksi ensiaputaitoista huoltajaa
- kaksi järjestysmiestä.

Ilmanvaihtolaitteiston käyttö

Suojan ilmanvaihtolaitteita käytetään suojautumisen aikana eri tilanteiden mukaisesti. Tarvittaessa ilmanvaihto pysäytetään kokonaan ja yhteys ulkoilmaan suljetaan (sulkukäyttö), välillä ilmaa otetaan vain erityissuodattimen läpi (suodatuskäyttö) ja välillä ilmaa otetaan suodattamatta (ohituskäyttö). Siirtymistä käyttötavasta toiseen on harjoiteltava etukäteen, jotta se onnistuu nopeasti ja suojautumista vaarantamatta. Etenkin sulkukäyttöön on voitava siirtyä nopeasti.

Viranomainen selvittää uhkan laadun ja antaa radiossa ohjeita ilmanvaihdesta ja muusta suojautumiseen liittyvästä. Laitekohtaiset ohjeet sulkukäyttö-, suodatus- ja ohituskäytöstä ovat suojan valmistajan käyttö- ja huolto-ohjeessa.

Sulkukäyttö

Sulkutilassa ollaan lyhyen aikaa esimerkiksi voimakkaan radioaktiivisen laskeuman tai muun saastetilanteen ollessa pahimmillaan. Näin voidaan säästää erityissuodattimen suodatuskapasiteettia. Sulkukäytössä ollaan myös häkävaraan uhatessa, koska erityissuodatin ei poista häkää.

.....

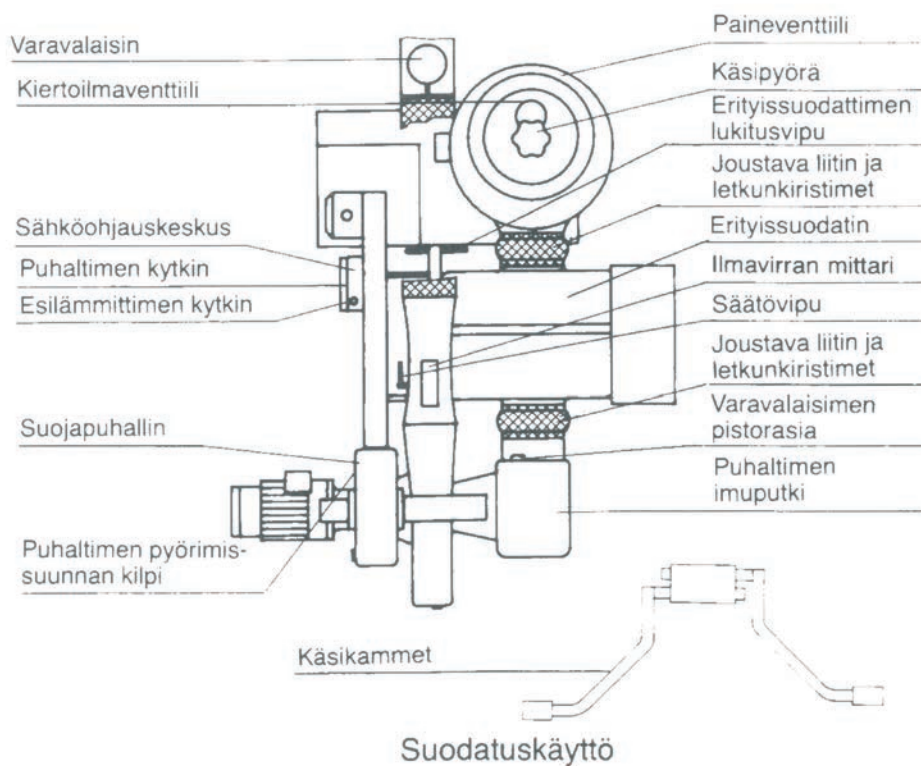
Täydessä suojassa sulkuutilassa voi olla enintään noin kaksi tuntia. Sen jälkeen on pakko siirtyä suodatus- tai ohituskäyttöön. Ilman hiilidioksidipitoisuus nimittäin nousee ja happipitoisuus laskee vaaralliseksi. Myös lämpö ja kosteus alkavat vaivata.

Suodatuskäyttö

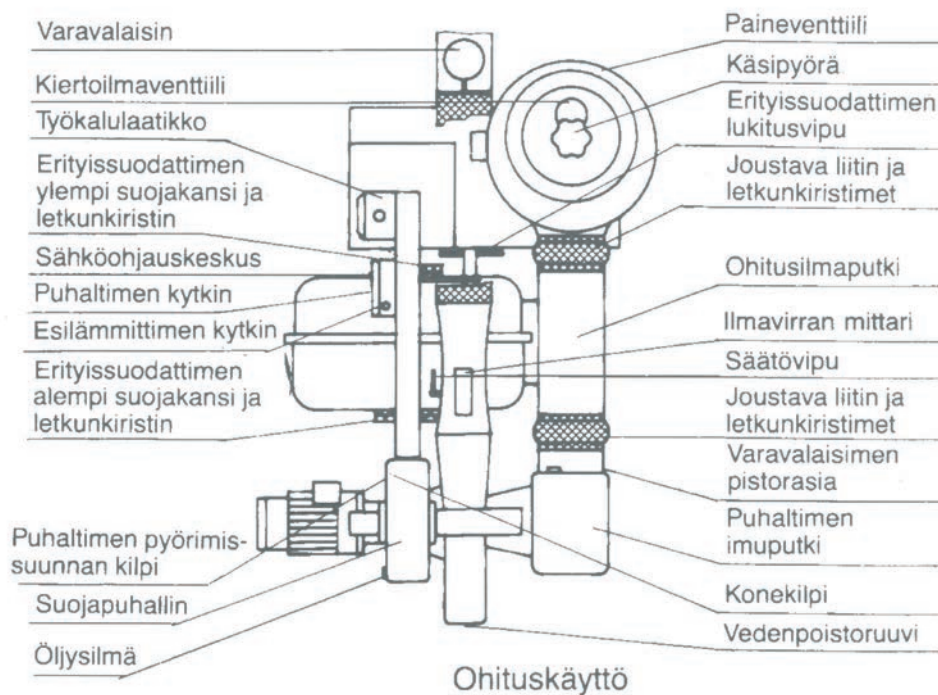
Suodatuskäytössä ilmaa vaihtuu aika vähän. Hengitysilman laatu säilyy kelvollisena, mutta suoja ei pysy riittävän viileänä. Suodatuskäyttöä tarvitaan kaasuvaaran aikana ja radioaktiivisen laskeuman alkuvaiheessa. Suodatettua ilmanvaihtoa on käytettävä aina, kun suojasta kuljetaan ulos tai sisään saastevaaran aikana. Lievä ylipaine estää tällöin saasteen tunkeutumisen oven kautta suojaan. Muista, että erityissuodattimen kansia ei saa avata koekäytössä!

Ohituskäyttö

Ohituskäyttö on suojan tavallisin käyttötapa. Näin menetellään esimerkiksi pommitukselta suojauttaessa, kun ilmassa ei ole vaarallisia aineita. Kaikki ihmiset ovat sisällä suojassa ja suojan ovet on suljettu.

3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen

Sulkukäyttö

- suojaan ei oteta eikä sieltä poisteta ilmaa
- suoja on täysin eristetty ulkoilmasta
- kaikki ilmanvaihto on pysäytetty
- kaikki venttiilit ovat kiinni.

Suodatuskäyttö

- suojaan otetaan ilmaa esisuodattimen ja erityissuodattimen läpi
- erityissuodatin on käännetty suodatusasentoon
- suojan ovet on suljettu ja sulkutelta on käytössä
- sulkuhuoneessa tai -teltassa olevat ylipaineventtiilit pidetään auki, jotta ilma vaihtuisi.

Ohituskäyttö

- erityissuodatinta ei käytetä, se on käännetty syrjään (ohitusasentoon)
- ilma kulkee täydellä teholla esisuodattimen jälkeen ohitusilmaputkea pitkin.

Suojassa olon järjestäminen

Kun suojaudutaan, totutut elintavat muuttuvat perusteellisesti. Täydessä väestönsuojassa on ahdasta, painostavan lämmintä ja kosteaa. Siellä on hajuhaittoja ja jatkuva taustamelu. Suojassa on tultava toimeen vieraidenkin ihmisten kanssa.

Ihmisillä on huoli läheisistään, sillä heidän olinpaikkansa ei ehkä ole tiedossa. On epävarmaa, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Ei ehkä tiedetä, kuinka kauan suojassa on pysyttävä. Turvallisuushenkilöstön tehtävänä on yrittää lieventää tilanteen aiheuttamaa ahdistusta, levottomuutta ja ärtymystä. Ystävällinen, rauhallinen ja järjestyksen säilyttämistä korostava käyttäytyminen jo sinällään rauhoittaa. Myös hyvin toimivat käytännönjärjestelyt auttavat.

On hyvä muistuttaa kaikille, että käytettävissä on kunnossa oleva suoja ja tehtävään kouluttuneet suojeluhenkilöt. Suojassa on parhaat mahdollisuudet selvittää vaarasta mahdollisimman vähin vaurioin. Ahtaissa ja rasittavissa oloissa kaikkien odotetaan tinkivän omista henkilökohtaisista eduistaan ja toimivan yhteistyössä. Jokaiselle pyritään luomaan tasavertaisesti siedettävät olot.

Tiedottaminen

Tiedon saanti tilanteesta on suojassa oleville todella tärkeää. Luottamuksen säilyttämiseksi ja väärinkäsitysten estämiseksi tiedot on annettava asiallisesti, avoimesti ja totuudenmukaisesti. Kysymyksiin on vastattava rehellisesti, vaikka tieto ei olisikaan miellyttävä.

Järjestä suojassa jatkuva radion kuuntelu. Jokaisella pitäisi olla tilaisuus kuulla ainakin uutiset ja tilannetta koskevat tiedotteet radiosta. Tilanteen salliessa joku asukas voi käydä seuraamassa televisiota tai internetin tiedotuksia omassa asunnossaan. Mahdollisuuksien mukaan suojaan on hyvä tuoda TV sekä nettiyhteydellä varustettu tietokone ja tulostin.

Välitä kaikki viranomaistiedotteet (radiosta, puhelimesta tai läheteiltä) jokaiselle mahdollisimman pian väärinkäsitysten välttämiseksi. Tiedota myös kaikki suojassa tapahtuvat toimenpiteet ja hätätilanteet, kuten sairauskohtaukset. On tärkeää tiedottaa kaikille samanaikaisesti.

Suojassa voi olla vieraskielisiä, kuulovammaisia tai muita, joiden on vaikea seurata radiosta tulevia viranomaistiedotteita. Tärkeät tiedot on hyvä toistaa nauhalta tai pyrkiä kääntämään kuulijoiden omalle kielelle. Tiedon sisällöstä on hyvä keskustella yhdessä.

Toiminta ja järjestys

Suojassa oleville jaetaan esimerkiksi seuraavat tehtävät

- 2–3 koneenkäyttäjää
- 2–3 kulunvalvojaa ovelle
- 2–3 huoltohenkilöä
- 2–3 ensiapuhenkilöä
- 1–2 henkistä tukijaa
- 1–3 päivystäjää
- 1 muistuttamaan lemmikkieläinten hoidosta suojan ulkopuolella (omistajan vastuu).

Suojassa vältetään liikkumista ja levätään paljon. Näin ehkäistään lämpötilan nousua ja pienennetään elintarvikkeiden ja raikkaan ilman kulusta.

Täysin pimeä suoja on psyykkisesti raskas ja altistaa tapaturmille. Suojassa onkin oltava lukemiin riittävä valaistus. Öljylyhdyt ja kynttilät kuluttavat happea, joten niitä ei voi käyttää.

3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen

Jos on odotettavissa räjähdyksiä, ei saa nojata päätä seinään tai lattiaan ilman pehmustetta, sillä tärähdys voi aiheuttaa vammoja.

Jos suojautuminen jatkuu pitkään, suunnittele suojaan rauhallista toimintaa sisältävä, normaalia vuorokausirytmisiä noudattava päiväohjelma. Se on tärkeä turvallisuuden tunteen luoja erityisesti lapsille ja vanhuksille.

Jaa suojassa oleville tehtäviä, kuten radion kuuntelu, ilmanvaihtolaitteiden käyttö, lääkintä, järjestys, tapahtumien muistiin kirjaus, siivous, veden säännöstely, opiskelu ja käymälöiden hoito. Lapsille järjestetään ohjattua toimintaa. Huolehdi, että tehtävät jaetaan riittävän monen henkilön kesken, jotta kukaan ei rasitu kohtuuttomasti. Lepotaukoja on järjestettävä riittävästi. Tärkeistä päätöksistä keskustellaan yhdessä. Yöllä levätään, valot himmennetään ja radion ääni hiljennetään.

Lepo- ja nukkumavuorot voi järjestää niin, että esimerkiksi kolmasosa tai jopa puolet lepää 6–8 tuntia kerrallaan. Suojissa on paljon vanhuksia, lapsia ja ehkä myös sairaita, jotka tarvitsevat lepopaikoja pidemmäksi ajaksi kuin muut.

Olisi hyvä, jos jokainen pystyisi järjestämään itselleen pienen oman paikan ja että perheet voisivat olla yhdessä. Jonkinlaista yksityisyyttä voi järjestää jakamalla tilaa sängyillä, verhoilla tai sermeillä. Kuiva-/kemiallisten käymälöiden ympärille täytyy järjestää näkösuojat.

Suojassa noudatettavilla säännöillä on oltava selkeät, oikeaksi mielletävät perusteet. Järjestyshäiriöt kuten muukin häiritsevä käyttäytyminen yritetään selvittää puhumalla. Joku voi käytöksellään aiheuttaa suojassa turhaa levottomuutta. Hänelle täytyy järjestää rauhallisessa paikassa tilaisuus purkaa huoltansa puhumalla. Jos joku haluaa lähteä suojasta, on hänelle annettava tietoa ratkaisun seurauksista. Ketään ei kuitenkaan voi väkisin estää lähtemästä tai jäämästä omaan asuntoon.

Esimerkki väestönsuojan päiväohjelmasta

- Klo 8–11 koulutusta, tehtävien jakoa
- Klo 11–14 päivälepo, rauhalliset pelit, uutisten kuuntelu
- Klo 14–17 siivous, koulutusta
- Klo 17–21 radion kuuntelua, lukemista, leikkiä
- Klo 21–07 valot himmennetään, hiljaisuus

Elintarvike- ja vesihuolto

Ilman ruokaa tulee toimeen pitkäänkin, mutta mielialaa kohottaa, jos ruokaa on riittävästi. Lapset tarvitsevat välipaloja useammin kuin aikuiset. Jos suojissa on pysyttävä pidempään, on elintarviketäydennystä yleensä mahdollista noutaa samasta rakennuksesta.

Ruuan lämmittämistä suojassa esimerkiksi keittolevyllä on vältettävä, ettei suoja sen vuoksi lämpenisi liikaa. Jos lämmitetään, se on tehtävä poistoilma-aukkojen läheisyydessä. Juoma- ja pesuveden käyttöä on syytä säännöstellä. Juomavettä otetaan aluksi vesijohtoverkosta. Vesisäiliöihin ja kotiin varastoitua vettä käytetään vasta, jos vedensaanti katkeaa.

Puhtaus ja siisteys

Henkilökohtaisen hygienian hoito on vaikeaa, mutta hyvinvoinnin kannalta välttämätöntä. Suojassa ei voi käydä suihkussa eikä pestä pyykkiä. Mukaan kannattaa ottaa paperi-, kangas- tai kosteuspyyhkeitä, WC-paperia, saippuaa, hammasharja ja -tahna, terveysseitit, vaippoja ja potta lapsille.

Vähintään kerran päivässä suoja siivotaan ja roskat sekä käymäläjätteet viedään ennalta suunniteltuun, suojan lähellä sijaitsevaan jätehuoneeseen tai ulos.

Ensiapu ja terveydenhoito

Lääkärin apua ei todennäköisesti saada suojaan. Suojassa pitäisikin olla ainakin yksi ensiaputaitoinen henkilö ja kuljetusmahdollisuudet lääkärinhoitoon selvitetty. Kaikille suojassa oleville on syytä opettaa ensiapua suojautumisen aikana esimerkiksi opaskirjoista.

On hyvä selvittää suojassa olevien sairaudet, jotka voivat edellyttää hoitoa suojautumisen aikana. Sairastuneille hoitajineen järjestetään sopiva tila suojaan tai suojan ulkopuolelle ja heidän oloaan pyritään helpottamaan. Haavat täytyy hoitaa hyvin, koska tulehdukset ja sieni-infektiot leviävät suojaolosuhteissa helposti. Kannattaa nimetä sopivat henkilöt ”henkiseksi tukijoiksi”. He voivat kuunnella ja selvittää suojassa olevien ongelmia.

Suojasta poistuminen ja sinne palaaminen

Saastevaaran aikana suojasta saa poistua vain välttämättömästä syystä. Saastevaara voi olla säteilytilanteessa, kemikaalionnettomuudessa tai kemiallisia tai biologisia taisteluaineita käytettäessä.

Poistuttaessa pukeudutaan suojaruosteisiin. Säteilytilanteessa mitataan säteily heti ulos menettäessä. Ulkona saa olla vain sallitun ajan. Säteilymittarin ilmoittama, ulkona olon aikana saatu säteilyannos merkitään muistiin. Sisälle palattaessa odotetaan jonkin aikaa sulkutilassa, jotta tilaan mahdollisesti päässyt saastunut ilma ehtii poistua venttiileistä ulos. Saastuneet vaatteet puhdistetaan suojan ulkopuolella tai sulku- ja puhdistautumistilassa harjaamalla, suihkuttamalla tai hävittämällä ne. Suojaan ei saa tuoda saastuneita varusteita.

Jos asevaikutukset aiheuttavat vaurioita

Henkilövahingot tutkitaan ja loukkaantuneet pyritään siirtämään hoitoon. Suojan vauriot korjataan parhaan kyvyn mukaan; ulospääsytiät raivataan, ilmanvaihtolaitteet korjataan, sortumavaaralliset paikat tuetaan, vesijohtovuodot tukitaan jne.

Suojasta murtautuminen

Poistumisteiden auki raivaaminen aloitetaan suojassa olevilla työkaluilla työntekijöitä vuorotellen. Ensimmäisenä varmistetaan ilmansaanti suojaan. Tarvittaessa irrotetaan suojaoven saranat ja painetaan oven yläreunaa ulospäin. Hätäpoistumiskäytävän teräsluukku avataan, ja käytävässä mahdollisesti olevat sortumajätteet raivataan suojaan ämpärillä tai kantovaatteella. Käytävän ulkopuolelle sulkulaite avataan suojassa olevilla välineillä ja kaivetaan käytävä auki ulos.

Paloturvallisuus suojassa

Suojassa voi syttyä tulipalo esimerkiksi valaisimesta, keittimestä, sähköviasta tai asevaikutuksesta. Palo sammutetaan ensisijaisesti tukahduttamalla ja suoja tuuletetaan sammuttamisen jälkeen.

Jos on syytä epäillä, että muualla rakennuksessa palaa, tarkkaillaan tuleeko suojaan ilmanvaihdon mukana palokaasuja (hakkua, savua) tai onko tuloilma kuumaa. Ilmanvaihto keskeytetään heti, jos savukaasuja tulee, sillä suodatus ei poista niitä. Varsinaisen väestönsuojan paksut rakenteet lämpiävät tulipalossa hyvin hitaasti. Kevyempien suojien rakenteet eivät pidä paloa kovin kauan, joten on valmistauduttava poistumaan suojasta tarvittaessa hätäpoistumistietä pitkin.

Suojautumisen lopettaminen

Suojasta poistuttaessa ihmiset vievät omat tavaransa mukanaan. Heitä neuvotaan jatkotoimenpiteistä, kuten välttämään ulkona mahdollisesti olevaa saastetta.

3 Suojan käyttökuntoon laitto ja suojautuminen

.....

Suojan huolto suojautumisen jälkeen

Ilmanvaihto

- sulje ilmanvaihtolaitteet
- viilennä ja kuivata suoja tuulettamalla (avaa kaikki ovet, luukut ja venttiilit)
- kuivata käytetty ilmanvaihtolaitteiston suodatin ohjeen mukaisesti, jos se on kostunut
- käsittele saastuneet suodattimet erikseen annettavien ohjeiden mukaisesti
- pyri puhaltamaan ylöspäin laitteisiin ja ilmanottokanaviin jäänyt saaste.

Siivous

- vie ulos kuivakäymälä- ja muut jätteet, puhdista astiat
- lakaise ja pyyhi lattiat.

Kunnostaminen

- huolla ja kunnosta laitteet uutta käyttöä varten
- täydennä tarvikkeisto (paristot, jätessäkit, ensiapuvälineet)
- vaihda juomavesisäiliöiden vesi tuoreeseen tai tyhjennä säiliöt
- korjaa vauriot, valmista käyttökelvottomaksi vaurioituneen suojan tilalle tilapäissuoja.

Väestönsuojan huolto ja käyttö

Suomessa väestönsuojat ovat asuintaloissa ja työpaikkarakennuksissa. Korkeatasoisesti varusteltu väestönsuoja rakennetaan jokaiseen yli 1200m² suuruiseen uudisrakennukseen.

Rakennuksen omistajan ja haltijan tehtävänä on pitää väestönsuoja kunnossa. Rakennuksessa on muutenkin huolehdittava, että suojautuminen hätätilanteessa onnistuu.

Tämä opas on tarkoitettu sinulle, joka

- omistat tai hallinnoit rakennusta, jossa on väestönsuoja
- olet nimetty väestönsuojelutehtäviin
- vastaat sellaisen kiinteistön huollosta, jossa on väestönsuoja

Oppaassa neuvotaan, kuinka väestönsuojan kunnosta huolehditaan ja kuinka suojautumiseen varaudutaan, jotta suojautuminen vaaratilanteessa onnistuisi hyvin. Lisäksi ohjeistetaan suojautumisen aikaista toimintaa.